

Inning van successierechten door de FOD Financiën

De ontvangsten uit successierechten stijgen jaar na jaar. Dat de geïnde rechten stijgen betekent echter niet automatisch dat het proces van indiening en controle van de aangiften doeltreffend wordt beheerd.

De successierechten worden in een bijzondere context gevestigd en ingevorderd. Hoewel die belasting in 1989 een gewestelijke belasting is geworden, werden die taken tot eind 2014 nog steeds toevertrouwd aan de federale fiscale administratie voor rekening van de drie gewesten en zonder dat ze daarvoor betaalden. Sinds de overname van de dienst van deze belasting door het Vlaams Gewest op 1 januari 2015, oefent de federale administratie die taak enkel nog uit ten aanzien van een deel van de belastingplichtigen van het land.

Die context is over het algemeen niet bevorderlijk voor de responsabilisering van de federale administratie. Uit het onderzoek van het Rekenhof blijkt dat er minder wordt geïnvesteerd op het vlak van mensen en informatica, waardoor de kwaliteit van de processen voor de vestiging en de controle van de successierechten in het gedrang komt.

De successierechten worden berekend op basis van een aangifte van nalatenschap die rechthebbenden hebben ingediend bij de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (AAPD) van de FOD Financiën. Binnen die administratie zijn de verwerking en de controle van die aangiften een bevoegdheid van de Administratie Rechtszekerheid ("successieantennes").

Zodra de aangifte binnenkomt, verifiëren de controleurs de vermelde bedragen en toetsen ze deze aan de informatie waarover de AAPD, andere administraties van de FOD Financiën of derden (banken, verzekeringsmaatschappijen...) beschikken. Bij tegenstrijdigheden of twijfel kan de administratie bijkomende inlichtingen opvragen bij de rechthebbenden of bij derden. Om aangiften makkelijker te kunnen controleren, beschikt de administratie over specifieke bewijsmiddelen en onderzoeksbevoegdheden op grond van het Wetboek der Successierechten.

De controle van de aangiften van nalatenschap moet in eerste instantie onderschattingen van het actief of overschattingen van het passief opsporen. Vanaf het moment waarop de aangifte wordt ingediend, hebben de successieantennes twee jaar de tijd om die controle uit te voeren. In geval van een inbreuk tegen het Wetboek der Successierechten kunnen er sancties worden opgelegd.

Het Rekenhof heeft onderzocht of de federale administratie op doeltreffende, doelmatige en zuinige wijze gebruik maakt van de bewijsmiddelen en de onderzoeksbevoegdheden die het Wetboek der Successierechten ter beschikking stelt.

Het stelt vast dat de controles van de successieaangiften, ondanks de onderzoeksmogelijkheden en de bijzondere bewijsmiddelen waarover de AAPD beschikt, over het algemeen beperkt blijven tot een vergelijking van de waarden die de rechthebbenden hebben aangegeven met de informatie van de administratie en met de informatie die derden volgens de wet aan de administratie

moeten bezorgen. Het Rekenhof is van oordeel dat de controle van de aangiften via vergelijking, op basis van een routineuze en passieve aanpak, kan volstaan voor het merendeel van de aangiften van nalatenschap op voorwaarde dat de kwaliteit van de informatie die de controlediensten ter beschikking krijgen, wordt verbeterd. Het formuleert in dat opzicht verschillende aanbevelingen om die controles doeltreffender te maken.

Routineuze controles maken het echter niet mogelijk fraude te bestrijden waarvan sprake kan zijn bij omvangrijke en ingewikkelde successies. Het Rekenhof stelt vast dat er geen enkele geformaliseerde en gecentraliseerde risicoanalyse bestaat voor de aangiften van nalatenschappen die diepgaander zouden moeten worden gecontroleerd. Het beveelt aan werkmethodes en instrumenten in te voeren waarmee de aangiften van nalatenschap die meer risico's inhouden kunnen worden geselecteerd op objectieve wijze en waarmee de controles meer doeltreffend kunnen worden georiënteerd. Het beveelt eveneens aan beheersinstrumenten in te voeren om de controleactiviteiten en de verkregen resultaten te monitoren.

Het Rekenhof heeft ook de toepassing e-succ onderzocht in het licht van de normen van het CobiT® 4.1-referentiesysteem. Die toepassing werd in 2005 in de successiekantoren ingevoerd om de aangiften van nalatenschap te beheren, maar beperkt zich voornamelijk tot de bureau-tica-aspecten. Het Rekenhof stelt onder meer vast dat ze niet aanpasbaar is en dat er geen documentatie is over de beslissingen rond e-succ. Het beveelt aan die toepassing te integreren in het geheel van programma's die de ICT-dienst beheert. Dit houdt in dat de verplichtingen zullen moeten worden nageleefd die alle administraties van de FOD Financiën op het vlak van informatica moeten naleven, maar ook dat een beroep zal kunnen worden gedaan op de diensten van ICT, zoals de beveiligde toegang.

In het verslag kom tot slot ook het humanresourcesbeheer van de AAPD aan bod. De administratie wordt op het vlak van personeel geconfronteerd met een omgekeerde leeftijdspiramide, waarbij heel wat ambtenaren ouder zijn dan 50 jaar. Die omgekeerde piramide in combinatie met de afnemende aanwervingen heeft een weerslag op de controle van de aangiften. Bovendien vertoont het vormingsbeleid van zowel ervaren personeelsleden als van stagiairs tekortkomingen.